

Хэсэн Туфан (1900- 1981)

Татар совет поэзиясе классигы Хәсән
Туфан (Хәсән Фәхри улы Туфан) 1900
елның 27 ноябрәндә (яңа стиль белән
9 декабрьдә) элекке Казан губернасы
Чистай өязе (хәзерге Татарстан
ССРның Аксубай районы) Иске
Кармәт авылында урта хәлле
крестьян гаиләсендә туа.

Булачак шагыйрь башлангыч белемне
этисеннән ала, үзлегеннән дә укый,
соңрак авыл мәктәбенә йөри. 1914 елның
язында ул Тобол губернасының Ахман
авылында урнашкан абыйлары янына
барып, бакыр колчеданы руднигында
эшли. Шул елны аны абыйлары Уфаның
«Галия» мәдрәсәсенә укырга жибәрәләр.

Анда ул Г. Ибраһимовтан әдәбият
дәресләре ала, Ш. Бабич оештырган
әдәби түгәрәккә йөри, С. Рәмиев, М.
Гафури, С. Сүнчәләйләр белән аралаша.

Жэйге каникул көннәрендә Урал
рудникларында шахтер, сәгать
төзәтүче, Лысьва металлургия
заводында токарь булып эшләп,
кышлык акча юнәтә. 1917 елның
февраль, аннары Октябрь көннәрен
ул Лысьва заводында каршылай.

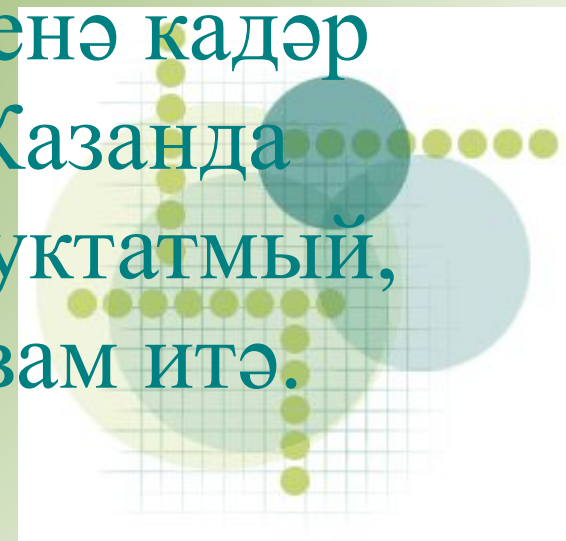
Х. Туфан әсәрләре беренче тапкыр
1924 елда басылып чыга. Бу елларда
ул шул чорда татар поэзиясе ирешкән
уңышларның иң күренекле үрнәкләре
булырлык шигъри әсәрләрен яза.

1928 елда Туфан жәяүләп Кавказ һәм
Урта Азия якларына ике еллык
сәяхәткә чыгып китә. Казанга
әйләнәп кайткач, 1930 — 1934
елларда Татарстан радиокомитетында
әдәби һәм музыкаль тапшырулар
редакторы була. 1934 елда шагыйрь
СССР Язучылар союзына член итеп
алына.

1937 елга чаклы «Совет әдәбияты» (хәзер «Казан утлары») журналының жавап-лы секретаре булып эшли. 1940—1956 елларда ул хаксызга төрмәгә утыртылуы, сөргенгә сөрелүе аркасында әдәбияттан аерылып тора, 1956 елның жәенә яңадан Казанга кайта һәм аның ижаты тагын бөтен таланты белән ачылып китә, шагыйрь гомеренен соңгы көненә кадәр (ул 1981 елның 10 июнендә Казанда вафат булды) ижади хезмәтен туктатмый, яңадан-яңа әсәрләр язуын дәвам итә.

Совет әдәбиятын үстөрүдәге хезмәтләре
һәм «Сайланма әсәрләр» (Казан, 1964)
китабы өчен Хәсән Туфанга Татарстан
АССРның Г. Тукай исемендәге. Дәүләт
премиясе бирелде.

Хәсән Туфан ижаты татар совет поэзиясе
тарихында тирән эз калдырды, аның
әсәрләре татар әдәбияты хәзинәсендә
әһәмиятле урын тоталар.

Әсәрләре:

«Мин ышанмыйм әле үлүеңә...»

«Столовойның кызлары...»

«Урамнарны ялгыз ураганда...»

Агыла да болыт агыла

Ак каен

Гөлләр инде яфрак яралар

Зәңгәр күз

Илдә ниләр бар икән?

Кайсыгызның кулы жылы?

Козырь туз

Күлмәгең талда

Мөгезендә чылбыр өзеге

